

УДК 636.74

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2020.114.26>

ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ТИПІВ ГОДІВЛІ СОБАК СЛУЖБОВИХ ПОРІД В УМОВАХ АМАТОРСЬКОГО УТРИМАННЯ

Соболь О.М. – к.с.-г.н., доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Панкєєв С.П. – к.с.-г.н., доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

У статті відображено результати досліджень особливостей годівлі повновікових холостих сук у віці 5,50–6,17 років найбільш розповсюджених собак службового напрямку: німецької та середньоазіатської вівчарок. Більшість (48,00%) собак породи середньоазіатська вівчарка годувалась натуральними кормами (традиційний раціон), породи німецька вівчарка – сухими (промисловими) кормами (45,16%).

Суки породи німецька вівчарка були крупними, на верхній межі стандарту, висота в холці в середньому $59,50 \pm 1,333$ см, консолідованими за промірами (Cv в межах 2,50–3,56%), лише для проміру обхвату п'ястку коефіцієнт варіації сягав 8,21%. Суки породи середньоазіатська вівчарка були менш консолідованими, показники мінливості промірів коливалися в межах 4,34–9,43% і мали близькі до оптимальних проміри: висота в холці в середньому $72,25 \pm 2,458$ см за мінімуму 65 см. Як і по промірах, так і по живій масі суки породи німецька вівчарка були на верхній межі стандарту – у середньому 29,38 кг (стандарт 22–32 кг), середньоазіатські вівчарки мали оптимальні показники живої маси за стандарту від 40 кг. Все досліджене поголів'я в середньому мало близькі до оптимальних індекси тілобудови.

Суки породи німецька вівчарка, які годувалися сухими кормами, мали перевагу по всіх промірах, найменше – по промірах висоти в холці та косої довжини тулубу (1,95–2,27%), найбільше – за проміром обхвату п'ястку (6,25%). Середньоазіатські вівчарки за обох типів годівлі мали близькі проміри, різниця становила від 0,22 до 1,23%. За живою масою суки породи німецька вівчарка, які годувалися сухими кормами, значно перевищували тих, що споживали традиційні (натуральні) корми (різниця 9,20%), для середньоазіатських вівчарок перевага становила лише 1,53%. За показником індексу розтягнутості в обох породах переважали собаки натурального типу годівлі (+0,32 – +1,35), по інших – відчутну перевагу на рівні 3,05–6,78% мали лише представниці породи німецька вівчарка.

Отже, виходячи з наших досліджень, для годівлі собак обох порід успішно можуть використовуватися як сухі промислові, так і традиційні (натуральні) корми, особливо доцільно їх використання для собак молодняку породи німецька вівчарка.

Ключові слова: собаки, суки, тип годівлі, породи, середньоазіатська вівчарка, німецька вівчарка, жива маса, проміри, індекси тілобудови.

Sobol O.M., Pankiev S.P. Use of various types of feeding of the service breeds of dogs under the conditions of amateur housing

The article reflects the results of research on the peculiarities of adult single females feeding aged 5.50 – 6.17 years, the most common service dogs: German and Central Asian Shepherds. The majority (48.00%) of the Central Asian Shepherd breed dogs consumed natural food (traditional diet), the German Shepherd breed – dry (manufactured) food (45.16%).

Females of the German Shepherd breed were large, at the upper limit of the standard, height at the withers averaged 59.50 ± 1.333 cm, consolidated by measurements (Cv in the range of 2.50 – 3.56%), only for the measurement of the wrist girth the coefficient of variation reached 8.21%. Females of the Central Asian Shepherd breed were less consolidated, the variability of measurements ranged from 4.34 to 9.43% and had measurements close to optimal: height at withers averaged 72.25 ± 2.458 cm with a minimum of 65 cm. and in terms of live weight, German Shepherd females were at the upper limit of the standard – an average of 29.38 kg at a standard of 22-32 kg, Central Asian Shepherds had optimal live weight at a standard of 40 kg. All the studied animals had on average close to optimal physique indices.

Females of the German Shepherd breed, which were fed dry food, had an advantage in all measurements, less – in measurements of height at the withers and oblique length of the torso (1.95 – 2.27%), the greatest – in the measurement of pastern girth (6.25%). Central Asian shepherds in both types of feeding had similar measurements, the difference was from 0.22 to 1.23%. In terms of live weight, German Shepherd females fed on dry food significantly exceeded those who consumed traditional (natural) food (difference of 9.20%), for Central Asian Shepherds the advantage was only 1.53%. According to the stretch index in both breeds, dogs of the natural type of feeding predominated (0.32 – +1.35), according to others, only the representatives of the German Shepherd breed had a significant advantage at the level of 3.05 – 6.78%.

So, based on our research, both dry manufactured and traditional (natural) food can be successfully used for feeding both breeds of dogs, it is especially expedient to use it for young dogs of the German Shepherd breed.

Key words: dogs, females, type of feeding, breeds, Central Asian Shepherd Dog, German Shepherd Dogs, live weight, measurements, body build indices.

Постановка проблеми. Годівля є найважливішим фактором функціональної і морфологічної мінливості умов життя собак. Характер годівлі насамперед впливає на травну систему, пов'язану з переробкою і засвоєнням корму, на здоров'я і організм загалом. У сучасних умовах власники собак використовують різні способи годівлі: повнораціонні корми промислового виробництва, годівлю натуральними кормами, змішану годівлю [1, с. 476–478, 2, с. 61–64].

Сучасні породи службових собак представляють результат тривалої племінної роботи, спрямованої на поліпшення робочих якостей, тому в них може відзначатися ослаблення здоров'я, в тому числі погіршення функцій травлення.

У процесі службового використання собаки можуть перебувати під впливом напруги, стресу, що також може знижувати перетравність поживних речовин кормів. Тому для службових собак важливі якісне годування, будь це натуральний корм або промисловий сухий, і режим годівлі і напування, особливо за сухого типу годівлі [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Годівля собак повинна бути повноцінною (здійснюватися з урахуванням якісного складу поживних речовин корму) та збалансованою. Під час організації годівлі необхідно брати до уваги характер взаємодії окремих поживних речовин у кормі і в організмі [4]. У більшості раціонів корми тваринного походження як найдорожча складова частина раціону присутні на рівні фізіологічно необхідного мінімуму, вони повинні забезпечити насамперед необхідне надходження основних амінокислот – триптофану, метіоніну, лізину [5, с. 81–84].

Потреба собак в енергії і поживних речовинах залежить від їхнього фізіологічного стану (вона зростає в період розмноження, вагітності й лактації), маси тіла і темпераменту. Натепер зарубіжні та вітчизняні підприємства виробляють широкий асортимент готових, повнораціонних і збалансованих сухих кормів для собак [6; 7].

Ідея годівлі собак сухими повнораціонними комбікормами була запозичена з практики тваринництва. Але в промисловому тваринництві головне завдання – швидко отримати продукцію (м'ясо, молоко, яйце та ін.), а вже потім думають про благополуччя і довге життя тварин [8]. Дані ветеринарної статистики свідчать, що причинами хвороб травної та сечовидільної системи собак і кішок можуть бути: тривале годування раціонами з переважанням рослинних компонентів (хлібні й зернові продукти), порушення режиму годування, згодовування сухого корму без достатньої кількості питної води, напруженість роботи з боку серцево-судинної системи, передусім печінки [9; 10].

Так, працездатність службових собак, що утримуються на натуральних кормах, збалансованих за потребами, виготовлених методом варіння, була вище, ніж у собак на готових кормах супер-преміум класу в період досліджень (протягом

9 місяців) [9]. Однією з проблем годівлі сухими кормами є невідповідність заявленого і фактичного складу. Аналіз найбільш популярних сухих кормів з енергетичної та протеїнової поживності показав відхилення в межах 10% від заявленого виробником, а корм марки Hills за енергетичною цінністю був нижче на 11,2%, за протеїном – на 19,3%, а за вмістом клітковини – вище на 314,5% до прописаного на упаковці. У кормі може міститися компонент, який зовсім не вказано виробником. В одному з кормів преміум-класу було встановлено наявність ДНК свині, тоді як виробником було заявлено м'ясо свійської птиці [10].

У балансовому досліді виявлено високу ефективність використання собаками поживних речовин корму «Royal Canin Club Energy HE», що підтвердилося підвищеним середньодобовим приростом живої маси 24 г за економії коштів на годуванні в порівнянні з тваринами на кормі «Royal Canin Energy 4300». [11]

Сьогодні годівля собак повнораціонним кормом, зокрема сухим, є найзручнішим варіантом для більшості власників. У збалансовані корми входять усі необхідні компоненти: білки, жири, вуглеводи, вітаміни і мікроелементи, вони повністю задовольняють усі потреби організму тварини. У разі невірної підбору корму в собак починають проявлятися ознаки алергії («брудняться» вуха, течуть очі, погіршується стан шкіри [12; 13].

Годівля собак натуральними продуктами – найбільш природний варіант, але не кожен власник володіє достатніми знаннями в галузі ветеринарії та дієтології, щоб розробити правильний раціон годування собак [14; 15]. Застосування комбінованого раціону дозволяє зменшити обсяг раціону шляхом збільшення його калорійності, що дуже важливо для цуценят швидкоростучих порід, які через обмежений обсяг шлунку не можуть з'їсти кількість продуктів, необхідних для покриття енергетичних і пластичних витрат [12].

Проведені дослідження свідчать, що годівля промисловими кормами є широко розповсюдженою в собаківництві (53,67%), найменш популярною була змішана годівля (19,69%). Корми промислового виробництва використовувалися в більшості для собак дрібних порід (71,68%); для середніх та великих – приблизно порівну, гігантських – менше половини (42,40%). Годівля натуральними кормами більшою мірою використовувалася для собак середніх та великих порід, змішана – для гігантських порід [16]. Таким чином, наукові дослідження, які дозволяють визначити оптимальний спосіб годівлі, що поєднує досить високу економічну ефективність зі збереженням здоров'я і функціональної активності службових собак силових відомств, безумовно, є актуальними.

Постановка завдання. З огляду на різноманіття способів годівлі собак виникає питання про їх вибір для собак певних порід, отже, дослідження цієї проблематики є актуальними [3; 6]. Виходячи з актуальності проблеми визначення оптимальних способів забезпечення повноцінної годівлі собак службового напрямку, метою наших досліджень стало вивчення використання різних способів годівлі та особливостей морфометричних ознак собак порід службового напрямку.

Матеріалом для проведення досліджень було поголів'я дорослих собак службових порід, які утримуються аматорами м. Херсона в кількості 86 голів, народжених у 2012–2017 роках. Для досягнення мети досліджень нами було поставлено такі завдання:

- проаналізувати породну структуру собак службових порід у Суворовському районі м. Херсон і визначити найбільш розповсюджені породи;
- визначити структуру поголів'я у зв'язку з використанням різних способів годівлі;

- охарактеризувати специфічні особливості годівлі собак найбільш розповсюджених порід службового напрямку;
- сформувати із проаналізованого поголів'я найбільш розповсюджених порід дослідні групи по 6 голів однієї статі, яких годували сухими кормами преміум та супер – преміум-класів і натуральними кормами (традиційний раціон);
- проаналізувати особливості морфометричних ознак у зв'язку з умовами утримання. Визначення всіх параметрів проводилося за загальноприйнятими в галузі методиками [17, с. 9–10, 29; 19].

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з даних табл. 1, більшість собак годувалося кормами промислового виробництва (39,53%). Приблизно така ж кількість тварин утримувалася на натуральних раціонах, змішана годівля була найменш представлена (22,09%).

Таблиця 1

Характеристика поголів'я собак за породною належністю та типами годівлі

Порода	Кількість, гол.	Тип годівлі					
		корми промислового виробництва		годовля натуральними кормами		змішана годівля	
		гол.	%	гол.	%	гол.	%
Німецька вівчарка	31	14	45,16	11	35,48	6	19,35
Середньоазіатська вівчарка	25	10	40,00	12	48,00	3	12,00
Ротвейлер	17	7	41,18	3	17,65	7	41,18
Кавказька вівчарка	13	3	23,08	7	53,85	3	23,08
Загалом	86	34	39,53	33	38,37	19	22,09

Аналіз породної належності виявив, що в межах району утримують собак лише 4-х порід службового напрямку – найбільш розповсюдженими серед дослідженого поголів'я були представники 2-х порід вівчарок: німецької (36,05%) та середньоазіатської (29,07%). Найменш представленою щодо службового напрямку була кавказька вівчарка (15,12%). Виходячи з проведеного аналізу породної структури, дослідні групи було сформовано з дорослих холостих сук, які не перебували в стані тічки, порід середньоазіатська та німецька вівчарки у стані доброї вгодованості.

Ці породи мають значні відмінності як за морфометричними ознаками, поведінковими та службовими характеристиками, так і за особливостями годівлі. Для собак породи середньоазіатська вівчарка характерні: невисока здатність засвоювати поживні речовини з рослинних кормів, але більша, ніж у західних молоссоїдів; нерегулярне споживання достатніх обсягів їжі через великі інтервали часу, здатність перетравлювати не тільки свіже м'ясо, а й м'ясо полеглих тварин; для нормального життя середньоазіатська вівчарка не потребує великої кількості корму і здатна обходитися порцією, досить маленькою щодо свого розміру [4; 5].

Німецькі вівчарки мають інші особливості: вони практично не пережовують їжу, захоплюючи її цілком; німецькі вівчарки значно частіше страждають захворюваннями шлунково-кишкового тракту в цілому і діареєю зокрема, на відміну від собак інших порід. Дуже часті у вівчарок і прояви алергічних харчових реакцій, найчастіше вони виявляються до трирічного віку. Для годівлі німецьких вівчарок рекомендують використовувати щадні традиційні раціони та сухі корми, в яких передбачені елементи профілактики даних захворювань [21].

Згідно з даними табл. 1 власники собак ураховують цю різницю між породами. Так, корми промислового виробництва використовувалися для 45,16% німецьких вівчарок і лише для 40,00% середньоазіатських, натуральні – для 48,00% середньоазіатських і лише для 35,48% німецьких вівчарок.

Для визначення впливу годівлі сухими кормами преміум та суперпреміум-класів і натуральними кормами (традиційний раціон) з дослідженого поголів'я собак по кожній із вищезазначених порід згідно з методикою досліджень було сформовано 2 дослідних групи.

За даними табл. 2 середній вік собак дослідних груп відрізнявся менше ніж на рік (0,34–0,50 роки) з високими показниками мінливості (21,14–21,32%).

У зв'язку з жорстко обмеженими стандартом основними промірами показники мінливості основних промірів коливалися в межах 2,50–3,56%, лише для проміру обхвату п'ястку коефіцієнт варіації сягав 8,21%. Загалом, суки були крупними, на верхній межі допустимих промірів – 55–60 см (+/- 2 см) згідно зі стандартом FCI № 166, от 30.08.1991 р. [18].

Таблиця 2

Характеристика промірів собак у залежності від системи розведення

Порода	Вік		Висота в холці		Коса довжина тулубу		Обхват грудей		Обхват п'ястку		
	$(X \pm S_x)$, роки	$S_v, \%$	$(X \pm S_x)$, см	$S_v, \%$	$(X \pm S_x)$, см	$S_v, \%$	$(X \pm S_x)$, см	$S_v, \%$	$(X \pm S_x)$, см	$S_v, \%$	
Німецька вівчарка	Годівля сухими кормами										
	6,00±1,000	17,68	60,17±1,500	2,86	69,83±2,167	3,56	81,50±1,833	3,08	11,33±0,611	8,21	
	Годівля натуральними кормами										
	5,50±0,833	19,07	58,83±1,222	2,50	68,50±1,667	2,88	78,33±1,889	3,20	10,67±0,389	4,84	
У цілому по породі											
	5,75±0,958	21,14	59,50±1,333	2,82	69,17±1,833	3,25	79,92±1,931	3,64	11,01±0,667	7,25	
Середньоазіатська вівчарка	Годівля сухими кормами										
	5,83±1,167	25,23	73,33±2,667	5,08	76,83±2,833	5,04	85,33±2,778	4,10	13,75±0,833	7,18	
	Годівля натуральними кормами										
	6,17±0,889	18,96	72,50±2,333	4,34	77,00±2,667	4,42	86,17±6,222	8,48	13,58±0,944	9,43	
У цілому по породі											
	6,00±1,000	21,32	72,25±2,458	4,52	76,92±2,750	4,52	85,50±4,167	6,22	13,67±0,889	8,01	

Суки породи німецька вівчарка, які годувалися сухими кормами, мали перевагу по всіх промірах, найменше – по промірах висоти в холці та косій довжини тулубу (1,95–2,27%), найбільше – за проміром обхвату п'ястку (6,25%). Відомо, що

в молодняку породи німецька вівчарка промір обхвату п'ястку формується в ранньому віці, тому під час годівлі традиційними (натуральними) кормами виникає проблема в забезпеченні цуценят високим рівнем засвоюваного Са [21, с. 14–25].

Суки породи середньоазіатська вівчарка мали оптимальні розміри (стандарт FCI № 335 / 09.02.2011 р.) і декілька вищі показники мінливості. Як і для суки породи німецька вівчарка, найвищі показники мінливості були характерні для проміру обхвату п'ястку (7,19–9,43%). По інших промірах показники мінливості коливалися в межах 4,34–8,48%.

Отже, поголів'я породи середньоазіатська вівчарка було менш консолідованим, ніж німецька вівчарка [20]. На відміну від німецьких вівчарок, середньоазіатські вівчарки, яких годували сухими кормами, мали перевагу на рівні 1,15–1,23% лише за промірами висоти в холці та косої довжини тулубу, по інших – поступалися тим собакам, які споживали традиційні (натуральні) корми в межах 0,22–0,97%.

Як і по промірах, так і по живій масі суки породи німецька вівчарка були на верхній межі стандарту – у середньому 29,38 кг (табл. 3).

Ті собаки, які годувалися сухими кормами, значно перевищували тих, що споживали традиційні (натуральні) корми (різниця 9,20%). Натомість жива маса середньоазіатських вівчарок була близька до середніх показників, а собаки, які годувалися сухими кормами, перевищували тих, що споживали традиційні (натуральні) корми лише на 1,53%.

Таблиця 3

**Характеристика живої маси та індексів тілобудови собак
у залежності від системи розведення**

Порода	Жива маса		Індекси							
			розтягнутості		костистості		щільності		маси	
	$(X \pm S_x)$, кг	S_v , %	$(X \pm S_x)$, од.	S_v , %	$(X \pm S_x)$, од.	S_v , %	$(X \pm S_x)$, од.	S_v , %	$(X \pm S_x)$, од.	S_v , %
Німецька вівчарка	Годівля сухими кормами									
	30,67± 1,667	6,74	116,05± 1,098	1,29	18,82± 0,814	6,48	50,92± 1,534	4,00	27,12± 1,035	5,35
	Годівля натуральними кормами									
	28,08± 2,417	11,06	116,43± 0,900	1,08	18,13± 0,513	3,53	47,69± 3,900	9,86	26,32± 1,991	9,64
	У цілому по породі									
	29,38± 2,146	9,71	116,24± 0,986	1,15	18,47± 0,811	5,40	49,31± 2,718	7,80	26,72± 1,486	7,80
Середньоазіатська вівчарка	Годівля сухими кормами									
	55,33± 2,667	6,53	104,78± 0,648	0,73	18,74± 0,624	4,19	75,43± 1,801	3,15	40,29± 1,439	4,70
	Годівля натуральними кормами									
	54,50± 3,833	11,12	106,21± 1,220	1,36	18,71± 0,690	5,56	75,03± 3,562	7,33	40,09± 1,098	3,36
	У цілому по породі									
	54,92± 3,403	8,70	105,50± 1,043	1,26	18,90± 0,720	7,76	75,23± 2,749	5,37	40,19± 1,268	3,91

Загалом, суки обох порід мали близькі до оптимальних індекси тілобудови. Для собак обох порід по індексу розтягнутості була характерна невелика (на рівні 0,32–1,35%) перевага собак, які споживали традиційні (натуральні) корми. По інших індексах перевага собак, які годувалися сухими кормами, становила 3,05–6,78 % для сук породи німецька вівчарка та 0,19–0,54% – для сук породи середньоазіатська вівчарка.

З огляду на ці дані можна стверджувати, що годівля сухими (промисловими) кормами вчиняла позитивний вплив на особливості тілобудови та живу масу німецьких вівчарок. Для середньоазіатських вівчарок не було визначено перевагу будь-якого впливу типу годівлі.

Висновки і пропозиції. Аналіз породної структури поголів'я собак службового напрямку виявив, що воно складалось лише з 4-х порід: німецька вівчарка, середньоазіатська вівчарка, ротвейлер, кавказька вівчарка. Найбільш розповсюдженими серед дослідженого поголів'я були представники 2-х порід вівчарок: німецької (36,05%) та середньоазіатської (29,07%). Більшість (48,00%) собак породи середньоазіатська вівчарка годувалась натуральними кормами (традиційний раціон), породи німецька вівчарка – сухими кормами (45,16%).

Поголів'я дослідних груп перебувало в оптимальному віковому періоді – середній вік коливався в межах 5,50–6,17 років з високими показниками мінливості (21,14–21,32%). Суки породи німецька вівчарка були крупними, на верхній межі стандарту, висота в холці в середньому $59,50 \pm 1,333$ см (53–62 см із допусками). У зв'язку з жорстко обмеженими стандартом основними промірами вони були високо консолідованими за цими ознаками, показники мінливості основних промірів коливалися в межах 2,50–3,56%, лише для проміру обхвату п'ястку коефіцієнт варіації сягав 8,21%.

Суки породи середньоазіатська вівчарка були менш консолідованими, показники мінливості промірів коливалися в межах 4,34–9,43% і мали близькі до оптимальних проміри: висота в холці в середньому $72,25 \pm 2,458$ см за мінімуму 65 см.

Суки породи німецька вівчарка, які годувалися сухими кормами, мали перевагу по всіх промірах, найменше – по промірах висоти в холці та косої довжини тулубу (1,95–2,27%), найбільше – за проміром обхвату п'ястку (6,25%). Середньоазіатські вівчарки за обох типів годівлі мали близькі проміри, різниця становила від 0,22 до 1,23%.

Як і по промірах, так і по живій масі суки породи німецька вівчарка були на верхній межі стандарту – у середньому 29,38 кг за стандарту 22–32 кг, середньоазіатські вівчарки мали оптимальні показники живої маси за стандарту від 40 кг. Суки породи німецька вівчарка, які годувалися сухими кормами, значно перевищували тих, що споживали традиційні (натуральні) корми (різниця 9,20%), для середньоазіатських вівчарок воно становило лише 1,53%.

Все досліджене поголів'я в середньому мало близькі до оптимальних індекси тілобудови. За показником індексу розтягнутості в обох породах переважали собаки натурального типу годівлі (+0,32 – +1,35), по інших – відчутну перевагу на рівні 3,05–6,78% мали лише представниці породи німецька вівчарка.

Отже, виходячи з наших досліджень, для годівлі собак обох порід успішно можуть використовуватися як сухі промислові, так і традиційні (натуральні) корми. Особливо доцільно їх використання під час вирощування молодняка породи німецька вівчарка в період формування кістяку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Полищук Ф.И., Трофименко О.Л. Кинология : учебник для вузов. Киев : Перун, 2007. 1000 с.
2. Максимюк Н.Н., Скопичев В.Г. Физиология кормления животных: Теории питания, прием корма, особенности пищеварения : учебник для вузов. Санкт-Петербург : Лань, 2004. 256 с.
3. Сметанина Л.Б., Бабурина М.И., Анисимова И.Г. Состояние российского рынка кормов для непродуктивных животных. *Все о мясе*. 2009. № 3. С. 18–24.
4. Налепова М.Ю., Лещева Н.А. Влияние различных типов кормления на состав микрофлоры кишечника. *Ветеринар*. 3009. № 1. С. 2–3.
5. Симпсон Дж. В. Клиническое питание собак и кошек : руководство для ветеринарного врача. Москва : Аквариум, 2001. 256 с.
6. Горшков В.В. Влияние типа кормления на продуктивные особенности служебных собак. *Вестник Алтайского ГАУ*. 2015. № 5. С. 113–115.
7. Day C. Feeding dogs. *Alternative Veterinary Medicine* URL: <http://www.users.globalnet.co.uk/~avmc/Feeding%20Dogs%20WS138-07svobodny> (дата звернення: 14.08.2020).
8. Hill R.C. Feeding Dogs for Agility. *8th Annual Dog Owners & Breeders Symposium. Courtesy of the AKC's Canine Health Foundation. University of Florida College of Veterinary Medicine*. 2004. URL: <http://rrcus.org/rhodesianridgebackhealth/Documents-PDFs/FeedingForAgility.pdf>. (дата звернення: 11.08.2020).
9. Емельянова А.А., Буглак А.О. Анализ структуры заболеваемости кошки домашней и собаки домашней. *Вестник ТвГУ*. 2014. № 1. С. 86–100.
10. Есаулова Л.А., Астафурова Е.В. Анализ кормления и исследование качества сухих полнорационных кормосмесей для собак. *Вестник Воронежского ГАУ*. 2013. № 4. С. 180–185.
11. Проблемные вопросы кормления служебных собак / А.Н. Маслюк и др. *Аграрный вестник Урала*. 2017. № 1 (155). С. 26-30. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemnye-voprosy-kormleniya-služebnyh-sobak> (дата обращения: 19.07.2020).
12. Льюис Л., Моррис М., Хэнд М. Кормление собак и кошек. URL: <https://www.zoo24.ee/linnafauna/publ/dis/food.pdf> (дата обращения: 16.07.2020).
13. Буров С.В., Вычужанин А.А., Левченко Ю.И. Влияние высокоэнергетических белковых кормовых добавок фирмы «Royal Canin» на обмен веществ, поведение и рабочие качества служебных собак. «Проблемные вопросы служебной кинологии на современном этапе» : материалы V междунар. научн. – практ. конф., г. Ростов-на-Дону, 19 мая 2016 г. Ростов-на-Дону, 2016. URL: <https://docplayer.ru/27457424-Problemnye-voprosy-služebnoy-kinologii-na-sovremennom-etape.html> (дата звернення: 09.07.2020).
14. Натуральное питание кошек и собак. Плюсы и минусы. URL: <https://pets.mail.ru/how-to/domashnee-pitanie-plyusy-i-minusy/>(дата звернення: 11.08.2020).
15. Day C. Feeding dogs. *Alternative Veterinary Medicine Centre*. URL: <http://www.users.globalnet.co.uk/~avmc/Feeding%20Dogs%20WS138-07.pdf>. svobodny (дата звернення: 09.07.2020).
16. Поболь О. М. Використання різних типів годівлі собак у зв'язку з їх розміром та породною належністю. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути* : зб. наук. пр. : матеріали V між нар. наук.-практ. інтернет-конф. м. Київ, 3 червня 2020 р. Київ, 2020. С. 301–306.
17. Мазовер А.П. Племенное дело в служебном собаководстве. Домодедово : «ВАП», 1994. 204 с. URL: <https://bio.wikireading.ru/11142> (дата звернення: 19.07.2020).
18. Племенная ценность по показателю роста. Zuchtwert (племенная ценность) по показателю роста. URL: <https://ckvno.pp.ua/archives/663> (дата звернення: 03.08.2020).

19. Специфика кормления среднеазиатской овчарки. URL: <https://alabaihelp.kamrbb.ru/?x=read&razdel=14&tema=40&start=0> (дата звернення: 03.08.2020).

20. Мычко Е.Н. Среднеазиатская овчарка. Стандарты. Содержание. Разведение. Профилактика заболеваний. 2017. 176 с. URL: <https://vashkinolog.com/porody/bolshie/alabaj/vyazka-ala.html> (дата звернення: 06.07.2020).

21. Архангельская Л.Н. Разведение и выращивание немецкой овчарки. Москва : АСТ, 2005. 205 с.

УДК 636.2.034.082

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2020.114.27>

ЗАЛЕЖНІСТЬ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ВІД ЖИВОЇ МАСИ У ПРОЦЕСІ ЇХ ВИРОЩУВАННЯ

Шуляр А.Л. – к.с.-г.н., доцентка кафедри технологій виробництва продукції тваринництва,

Житомирський національний агроекологічний університет

Шуляр А.Л. – к.с.-г.н., асистентка кафедри технологій виробництва продукції тваринництва,

Житомирський національний агроекологічний університет

Ткачук В.П. – к.с.-г.н., доцент кафедри технологій виробництва продукції тваринництва,

Житомирський національний агроекологічний університет

Андрійчук В.Ф. – к.с.-г.н., доцент кафедри технологій виробництва продукції тваринництва,

Житомирський національний агроекологічний університет

Вирощування корів-первісток бажаного типу і рівня продуктивності має суттєве значення для підвищення продуктивності молочних стад, а врахування живої маси тварин забезпечує вибір оптимальних варіантів селекції. Відомо, що як інтенсивний, так і низький рівень годівлі ремонтних телиць впливає насамперед на живу масу тварин та може позначитися на молочній продуктивності вирощених корів. Тому метою досліджень було визначення залежності молочної продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи від живої маси в процесі їх вирощування.

Дослідження проведені в племінному заводі з розведення української чорно-рябої молочної породи у ДП ДГ «Нова Перемога» Інституту сільського господарства Полісся НААНУ. Живу масу тварин вивчали під час народження, у віці 6, 12, 18 місяців, першого осіменіння та після першого отелення на основі даних первинного зоотехнічного обліку. Оцінку молочної продуктивності проводили за надоєм, вмістом жиру і білка в молоці, кількістю молочного жиру, білка та їх сумарною кількістю за період лактаціїю.

У корів української чорно-рябої молочної породи встановлено залежність молочної продуктивності від показників живої маси в процесі їх вирощування. Найвищі надої, кількість молочного жиру, білка та їх сумарної кількості відмічено за живої маси тварин, яка становила: під час народження – 32–33 кг, у 6-місячному віці – 166–175, 12-місячному віці – 281–290, 18-місячному – 381–390, під час першого осіменіння – 391–400 та під час першого отелення – 511–530 кг у переважній більшості за найнижчого вмісту в молоці жиру та білка. Залежно від віку коефіцієнти кореляції між живою масою тварин у процесі їх вирощування та їхньою подальшою молочною продуктивністю коливалися в межах +0,111–0,237, а сила впливу живої маси телиць на майбутню молочну продуктивність корів становила 8,3–14,6%.

Ключові слова: українська чорно-ряба молочна порода, корови, жива маса, молочна продуктивність, залежність, вирощування.